

Kilisenin arkeolojik sondajları. / Sondaggi archeologici nella chiesa. (2002)

Kilisenin ve sarnıcın tepeden görüntüsü. / La Chiesa e la Cisterna viste dall'alto. (2002)

Kilisenin tepeden görüntüsü. / La Chiesa vista dall'alto. (2001)

Kilise tabanının keşfi. / La scoperta dell'opus sectile (2002)

Kilise tabanının keşfi. / La scoperta dell'opus sectile (2002)

Kutsal emanet hõlmesi sondajı bittikten sonra. La "cappella-reliquiario" al termine del sondaggio. (2002)

Kilisenin tabanının çizim çalışması. Documentazione grafica del pavimento del diaconicon. (2002)

2001'de başlanılan sistematik çalışma, birçok şeyin yanı sıra, sarnıcın kubbeli bölümünün üstündeki yapının kalıntılarının temizliğinin yapılabilmesine de olanak verdi. Burada kare haç planlı —merkezinde kubbesi olan bir karenin içinde dört yönde eşit kollu bir haç biçiminde—, üç apsisli, kuzey ve güney yanlarında iki girişi de olan,

Mermer Korniş. IX-X. yy. Cornice di Marmo. IX/X secolo. (2001)

büyük kilise ortaya çıkarıldı. Binanın batı tarafında olduğu düşünülen ana girişi sarnıcın üst örtüsü ile birlikte çökmüştür. Kubbe ve apsisler mozaiklerle kaplanmış, yerler değerli mermerlerle döşenmiş, duvarlardaki Marmara Adası mermerinden, ince yaprak ve haç motifleriyle bezeli kornişler, duvarların üst kısmına kubbe ve tonozların başlangıç noktasının hemen altına yerleştirilmiştir.

Binanın mimari özellikleri ve süslemeleri, bu kilisenin inşa edildiği dönemin 9. yy.'ın ikinci yarısına tarihlenmesini sağladı. Yani Bryas Sarayı'nın yarım yüzyıl sonrası, ancak Satyros Manastırı'nın inşa edildiği dönem. Sarnıç ve kilise şanki bir anda varatıliverilmiscesine avnı

anlamından elde edilen veriler, bu ilginç işçiliğin yaklaşık 12. yy.'a tarihlenmesini sağladı.

Yapılan ikinci bir sondaj, kilisenin inşasından sonra güney kenarına eklenmiş bir bölmenin incelenmesine olanak verdi. İki yapı arasındaki bağlantı, kilisenin bitişik duvarında açılmış bir pencere ile sağlanıyordu. Bu bölme iç tarafında bütünüyle (çoğunluğu yeniden kullanılmış) kalın Marmara Adası mermerinden

Kilisenin opus sectile tabanı. XII yy. Resti della pavimentazione in opus sectile. XII secolo (2002)

bloklarla kaplanmıştı. Üstündeki alçak çatı da çoğu kabartmalarla süslenmiş kiremitlerle örülmüştü. İçinde batıya dönük ufak bir niş ve ortasında geniş bir delik olan bir yer döşemesi bulunuyor. Bölme eskiden yağmalandığından, sondaj sırasında elde edilen buluntular oldukça azdı. Bu bölümün

Nel 2001 è iniziato uno studio sistematico dell'intera area che, tra l'altro, ha consentito di ripulire i resti dell'edificio ubicato sopra la sala cupolata della cisterna. Si tratta di una grande chiesa a pianta a croce

greca inscritta —ovvero un quadrato all'interno del quale domina una cupola— con tre absidi e due monumentali ingressi laterali a nord ed a sud. L'ingresso principale dell'edificio che doveva trovarsi ad ovest, è crollato insieme a questa parte della cisterna. La cupola e le absidi erano rivestite di mosaici, i pavimenti di marmi pregiati, mentre cornici di marmo del Proconneso decorate con

raffinati rilievi a foglie e croci erano inserite nella parte alta delle murature sotto lo spicco della cupola e delle volte. Gli elementi architettonici, insieme a quelli decorativi, hanno consentito di datare la fase di costruzione di questa chiesa alla seconda metà del IX secolo, un cinquantennio dopo la costruzione del palazzo di Bryas ma nello stesso

finestra ricavata attraverso lo sfondamento di una parete della chiesa. Questo ambiente, che chiameremo no.16, era interamente rivestito di grandi e spesse lastre di marmo del Proconneso, molte delle quali riutilizzate ed era coperto da un basso tetto realizzato con tegole alcune delle quali con decorazioni a rilievo. All'interno una piccola nicchia rivolta ad ovest ed un grande foro circolare sulla lastra pavimentale. Poiché il materiale rinvenuto nel corso del sondaggio è scarsissimo e l'ambiente risulta spoliato quasi completamente in antico, una identificazione di questo luogo risulta al momento difficile. E' comunque probabile che ci troviamo di fronte ad un luogo di culto religioso di particolare importanza. La datazione di questa "cappella-reliquario" può essere ascrivita intorno al XII.

In conclusione, sono state individuate due fasi principali nella vita di questo complesso. La prima, relativa alla costruzione simultanea della cisterna, chiesa e grande recinto murario, databile, insieme al materiale scultoreo in funzione architettonica alla seconda metà del IX secolo. La seconda, ascrivibile ad una fase di ripresa di vita del complesso durante la

Kornışteki yazıtın parçası. IX-X. yy. Frammento di Iscrizione su Cornice. IX/X secolo. (2001)

KÜÇÜKYALI ARKEOLOJİK BÖLGESİ (MALTEPE / İSTANBUL)

İstanbul'un Anadolu yakasındaki en önemli ve kalıntıları günümüze kadar ayakta kalabilmiş "arkeolojik bölgesi", Küçükalyalı'da. Son yıllarda metropolün hızlı genişlemesine rağmen, "arkeolojik bölgenin" temel bölümü olması muhtemel bir parçası zamana direnebilmiş. Şimdi, hakkında ilk önemli bilimsel makale yazıldıktan altmış yıl sonra, eser nihayet bir arkeolojik araştırmanın ve yapının halka açılmasını da öngören bir koruma-kurtarma programının konusu olmuş durumda. 2001'den bu yana bir grup İtalyan araştırmacı T.C. Kültür Bakanlığı'nın gözetiminde, Türk uzman ve öğrencilerle birlikte, bu önemli esere dair çalışmalar yürütüyorlar. Maltepe Belediyesi de projeye diğer özel, idari ve akademik destekçilerle birlikte katılıyor

Tarihçe: Küçükalyalı harabeleri literatürde 19. yy. sonunda yer almaya başlamıştır. Bu kalıntıların ne olduğuna dair iki görüş mevcuttur. Bunlardan biri, söz konusu kalıntıların Bizans İmparatoru Theophilos (Teofilos) tarafından MS 830 ila 837 yılları arasında Abbasi ve Emevilerin Ürdün ve Irak çöllerindeki zengin köşk ve saraylarının mimarisini taklit ederek inşa

ettirilen "Bryas sarayı" olduğu; diğeri ise adını aldığı 'Satyr'e (satir) adanmış bir tapınağın üstüne, Konstantinopolis'in müstakbel patriği İgnazius tarafından MS 867-877 civarında inşa ettirilmiş, Satyros manastırı olduğudur. Eski kaynaklara göre, şehrin bu banliyösüne kişilik ve anıtsal bir değer kazandıran bu iki önemli yapı, birbirine çok az bir uzaklıkta, Marmara Denizi kıyısında, Prens Adaları'nın karşısında bulunuyorlardı.

1959 yılında Prof. Dr. Semavi Eyice'nin yayınladığı çalışmalar Küçükalyalı'daki yapının ne olduğunu açıklığa kavuşturur gibiydi. Prof. Dr. Semavi Eyice'ye göre, yapının planimetrik özelliklerine dayanarak, eserle Emevilerin Meşitta (Mşatta), Abbasilerin de Okhaydir ikametgahları arasında neredeyse tamamıyla örtüşen bir karşılaştırma

yapmak mümkündü. Yani söz konusu yapı, Bizans kaynaklarının belirttiği üzere İslam dünyasının saray mimarisinin özelliklerini taklit ederek inşa ettirilen Bryas Sarayı idi. Bu teori, ortaya atıldığından bu yana neredeyse herkes tarafından desteklendi. Küçükalyalı kalıntıları, daha doğrusu Bryas Sarayı, Bizans ve İslam dünyası arasındaki karşılıklı etkileşim ve sanatsal biçimlerin alışverişi ile özdeşleştirilmiştir.

Küçükalyalı Kalıntılarının Kuzey Görüntüsü (Eyice, 1959).
Lato Nord del Complesso di Küçükalyalı (da: Eyice, 1959).

L'AREA ARCHEOLOGICA DI KÜÇÜKYALI (İSTANBUL / MALTEPE)

L'area archeologica più importante e meglio conservata nella zona asiatica della città di Istanbul si trova a Küçükalyalı. La rapida crescita della megalopoli, avvenuta negli ultimi decenni, ha risparmiato quello che presumibilmente doveva rappresentare il suo nucleo centrale che ora, dopo quasi sessanta anni dalla prima importante pubblicazione scientifica, viene finalmente indagato sistematicamente, con un programma di ricerche archeologiche, recupero, conservazione ed apertura al pubblico. Dal 2001 un gruppo di studiosi italiani, sotto l'egida della Direzione Generale per i Monumenti e Musei della Turchia, insieme a specialisti e studenti turchi lavorano a questo importante monumento. Il Comune di Maltepe collabora al progetto insieme a sponsors accademici, istituzionale e privati.

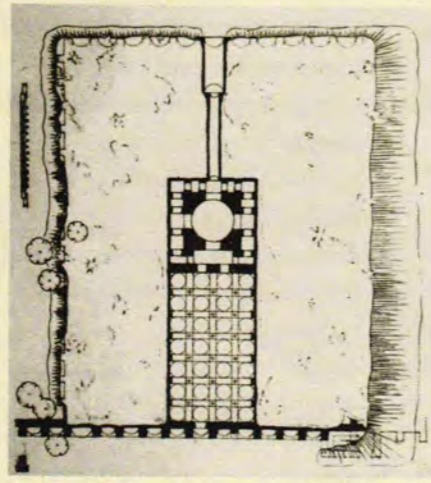
La storia: Le rovine di Küçükalyalı iniziano ad apparire nella letteratura specialistica alla fine del XIX secolo e vengono alternativamente interpretate come i resti del palazzo di Bryas, voluto dall'imperatore Teofilo tra l'830 e l'837 ad imitazione delle lussuose dimore abassidi ed umayyidi nei deserti della Giordania e dell'Iraq, o come il monastero di Satyros progettato dal futuro patriarca di Costantinopoli, Ignazio, intorno all'867-877 e costruito sulle rovine di un tempio

dedicato, per l'appunto, a Satyro. Questi due importanti complessi che, in diversa misura caratterizzavano e monumentalizzavano il suburbio dell'antica Costantinopoli, si trovavano, secondo le fonti antiche, a poca distanza l'uno dall'altro, di poco arretrati rispetto alle coste del mare di Marmara ed alle isole di Prinkipo.

Nel 1959 due studi pubblicati dal Prof. Semavi Eyice

sembrano chiarire definitivamente la questione dell'identificazione del complesso di Küçükalyalı: sulla base delle caratteristiche planimetriche dei resti era possibile, secondo lo studioso, stabilire un confronto più che calzante tra le residenze umayyadi quali Mshatta, o quelle abassidi di Ukhaider con quanto emergeva dal terreno a Küçükalyalı. Si tratta, quindi, del palazzo di Bryas realizzato -come recitano le fonti bizantine- ad imitazione delle residenze del mondo islamico, nella pianta e nella decorazione. Dalla pubblicazione degli studi di Eyice, il sostegno a

questa identificazione è stato pressoché unanime: il palazzo di Bryas, o meglio i resti di Küçükalyalı, hanno iniziato a rappresentare il paradigma della penetrazione e forse anche del movimento di modelli artistici e culturali tra il mondo islamico e quello bizantino.

Küçükalyalı kalıntılarının planı (Eyice, 1959).
Pianta dei Resti di Küçükalyalı (da: Eyice, 1959).

"Geli Anadolu yakasına Küçükalyalı ya gidelim. Sana "Veni, andiamo nella parte asiatica di Istanbul, a Küçükalyalı: Bizans döneminden kalma büyük bir yapının ti voglio far vedere le rovine di un grande monumento, sembra harabelerini göstermek istiyorum. Mahalleli che sia stato costruito in epoca bizantina. La gente che abita lì ora da magara yok aslında. Tuglayla yapılmış sapaşaglam kubbeli, karanlık bir sarnıca gireceğiz. Ne depremler ne savaşılar geçirmiş hala yerinde. Kubbenin üstünde başka bir kubbeli bina varmış, ama zaman içinde üstteki gökmuş. Duşunsene, biri birinin üstünde iki oraya gidersek belki birşeyler öğrenebiliriz. Sonra, bir de burayı gezeleymiz, sütunlar ve mermerlerle süsü intorno ci sono tanti muri alcuni decorati con colonne, capitelli ed altri pezzi di marmo. Ho sentito dire che il Comune di Maltepe, beraber burayı yeşilligin ortasında, temiz bir "arkeolojik park" a çevirmek istiyormuş. En sonunda İstanbul'un Anadolu yakasında, halka ve turistlere açık arkeolojik kalıntıların olduğu bir yeşil alan olacak. Haydi gidelim bakalım n'olacak?"

un bel posto con delle rovine da far vedere a tutti, anche ai turisti. Veni, andiamo a vedere cosa succede."

Teşekkürler... / Vogliamo ringraziare...

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü / *Direttorato Generale per le Antichità ed i Musei della Turchia*
Salerno Üniversitesi / *Università degli Studi di Salerno*
İtalyan Dışişleri Bakanlığı / *Ministero degli Affari Esteri*
Maltepe Belediyesi / *Comune di Maltepe*
Maltepe İlçe Emniyet Müdürlüğü / *Distretto di Polizia di Maltepe*
Fiat-Tofaş
Özel İtalyan Lisesi / *Liceo Italiano, I.M.I., Istanbul*
TEB, Türk Ekonomi Bankası
İtalyan Kültür Merkezi / *Istituto Italiano di Cultura, Istanbul*
Alitalia
Savaş Çekic
Graphis Matbaa

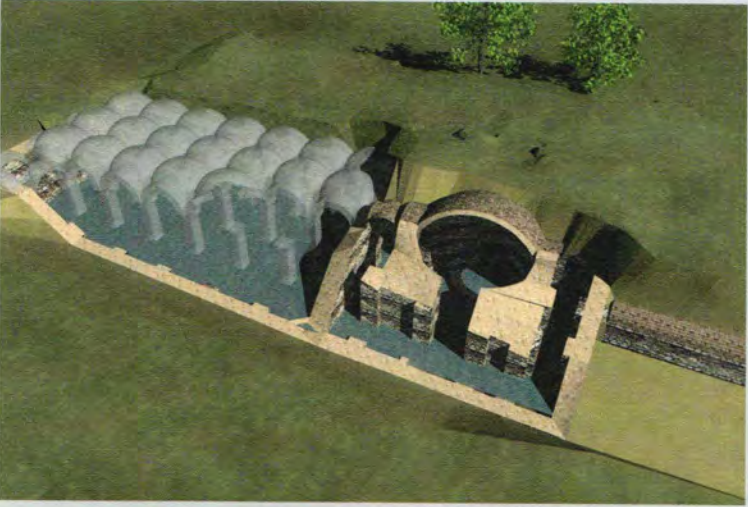
İletişim için / *Per Maggiori informazioni:*

Türkiye / In Turchia:
Prof. Patrizia Costa
Liceo Italiano, I.M.I., Istanbul
Tom Tom Kaptan Sok. 11-13
Istanbul- Beyoğlu
Tel. 0212 244.1301
Fax. 0212 245.2548
www.liceoitaliano.k12.tr

İtalya / In Italia:
Alessandra Ricci
Dipartimento di Latinità e Medioevo
Università degli Studi di Salerno
Via Ponte don Melillo
84084 Fisciano (Salerno) - Italia
Tel. (+39) 089 962264 Fax: (+39) 089 962262
e-mail: ricci_alessandra@yahoo.com
www.misart.it

Kilisenin ve sarnıcın tepeden görüntüsü.
La Chiesa e parte della Cisterna viste dall'alto. (2001)

Sarnıcın auto-cad canlandırması (R. Bayliss, 2002)
Ricostruzione in Auto-Cad della cisterna (R. Bayliss, 2002).

Yapının güney kenarı ve "Panolu" sütun başlığı.
Lato Sud del Complesso e Capitello a Pannello. (2001)

Yakın Tarih: Küçükyalı'nın, Bryas sarayı ve bu 'özdeşleştirme'ye bağlı ünü, şaşırtıcı bir şekilde eserin toprak üstünde kalan bölümleri ile ilgilenilmemiş olsa da, akademik literatürdeki belirgin yerini korumaya devam etmiştir.

1995'te sahada yapılan kısa bir keşif çalışması Prof. Dr. Semavi Eyice'nin çalışmalarından sonra ortaya çıkmış bir çok yeni ve ilginç öğeyi gün ışığına çıkarttı. Örneğin dikdörtgen planlı sarnıcı çevreleyen istinat duvarlarının güney kenarını 1986 yılında Çınar Camii'nin inşaatı gözler önüne sermiştir. Bu kenarda iki duvar hattı vardır. Bunlardan ilki daha içeride olup, sütunlarla ve yeniden kullanılmış sütun başlıklarıyla bezenmiş kolonlar tarafından desteklenen tuğla kemerlerden oluşur. Bunların arasında oldukça ender rastlanan 7. yy.'a tarihlenebilen bir "panolu" sütun başlığı da vardır. Dış duvar ise yüksek destek ayaklarıyla kuvvetlendirilmiştir. Bunun sebebi sarnıç ve üstündeki binayı taşıması için yapılan toprak dolgunun bu duvara böyle bir önlem alınmasını gerektirecek kadar çok yük bindiriyor olmasıdır.

Sarnıç eskiden batı tarafında da paralel sütun veya kolon sıraları tarafından taşınan küçük kubbelerle örtülüyken, bu kubbelerden günümüze sadece açığındaki bölümün köşelerinde ufak izler kalmıştır. Sarnıcın bu bölümü, iki geniş açıklıkla tavanı günümüze kadar tamamiyle korunmuş olan, başka bir bölüme bağlanıyor.

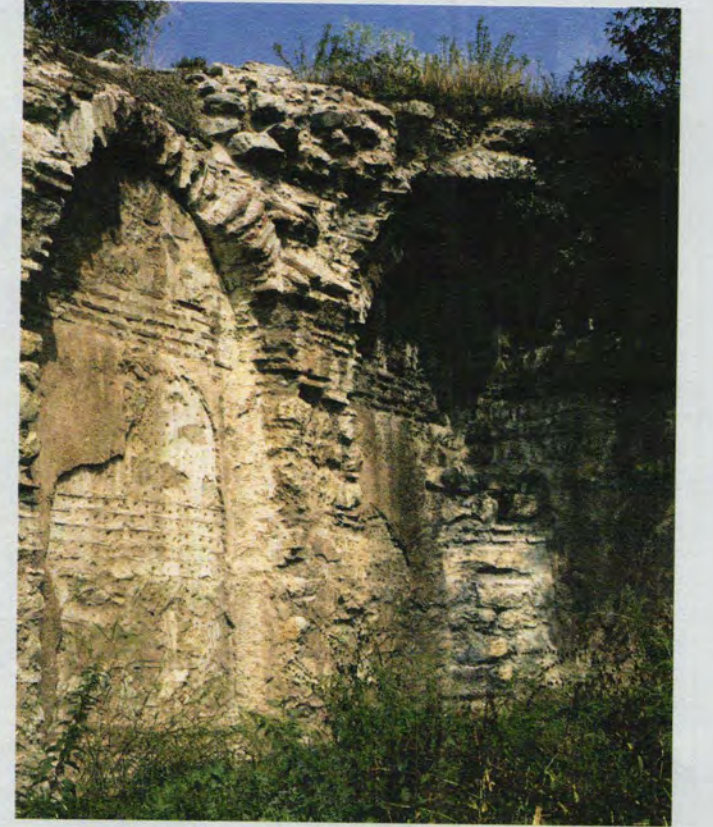
Bu örtülü bölümün özelliği, ağırlığını dört kalın kolona dağıtan ortasındaki büyük kubbedir. Bu kubbe ve kolonlar, alanı bölerek kenarlarda dar koridorlardan oluşan kare bir çerçeve oluşturuyor. Bu çerçevenin köşelerinde ise tavan çapraz tonozlarla destekleniyor.

Bu çerçevenin doğu kenarında sarnıcın su ile beslenmesini sağlayan insan yapımı bir tünel yer alıyor. Zamanında su sarnıca yaklaşık 3 metre gibi bir yükseklikten, üst kattan duyulabilecek güçte gürüldeyen bir çağlayan yaparak dökülüyormuş. Bu tünelde şelalenin yaklaşık 5 metre gerisinde suyun arıtıldığı bir çökeltme haznesi yer alıyor. Sarnıcın bütün iç duvarları kalın, pembeye kaçan renkli, su geçirmez bir sıva tabakasıyla kaplanmış. Bunun izlerinin büyük bir bölümü günümüzde de sarnıcın gerek açık gerekse kapalı bölümünde görülebiliyor. Ayrıca 2002 sezonunda büyük bir kapı yerleştirilmiş olan, sarnıcın batı kenarındaki sokağa bağlanan açıklık, yakın zamanda gerçekleşen bir çökme sonucu oluşmuş. Sonuç olarak ortadaki yapının alt katı, ilk inşa edilmişinden bu yana sarnıç olarak kullanılmış.

La storia più recente: La fama di Küçükyalı, come palazzo di Bryas e manifestazione di questo paradigma, ha continuato ad occupare un posto di rilievo nella letteratura accademica, mentre i resti sul terreno hanno sorprendentemente suscitato scarso interesse.

Nel 1995 una breve ricognizione del sito ha consentito di identificare una serie di nuovi ed interessanti elementi, alcuni dei quali emersi dopo gli studi di Eyice. Per esempio, la costruzione della vicina Cinar Camii nel 1986 ha rivelato il quarto lato -quello sud- del grande recinto all'interno del quale è racchiusa la cisterna a pianta rettangolare. Questo lato è costituito da due impianti murari che corrono parallelamente l'uno all'altro. Il primo, quello più interno, presenta arcate in laterizio sorrette da pilastri ai quali si appoggiano una serie di colonne e capitelli di spoglio. Tra questi spicca un raro capitello detto "a pannello" databile intorno al VII secolo. Il muro più esterno è sorretto da potenti contrafforti. È probabile che il peso del terrapieno, realizzato per inserire la cisterna e l'edificio che su di essa poggiava, fosse tale da richiedere la realizzazione di tale impianto murario.

La cisterna, nella parte ovest, era coperta in antico da piccole cupole organizzate su file parallele di pilastri o colonne. Delle cupole sono sopravvissuti scarsissimi resti, visibili in prossimità degli angoli di questa zona della cisterna. Questa zona della cisterna si collegava, tramite due ampie aperture, ad una area di cui è sopravvissuta intatta la copertura. Si tratta di una sala definita al centro da una grande cupola che scarica il suo peso su quattro massicci pilastri. Ai lati, a formare un perimetro quadrato spazi più piccoli, quasi stretti corridoi con coperture a volta a crociera ai quattro lati. Sul muro di fondo del perimetro quadrato, ovvero sul lato est, appare un grande canale di muratura attraverso il quale l'acqua veniva immessa nella cisterna. L'acqua cadeva da un'altezza di circa 3 metri provocando un fragore che doveva essere udito anche al piano superiore dell'edificio. Una vasca di decantazione, dove venivano captati i detriti prima dell'ingresso nella cisterna, è stata identificata a circa 5 metri dall'ingresso dalla cascata. Uno spesso strato di malta idraulica dal colore tipicamente rosato era stato applicato su tutte le pareti interne della cisterna. Molte tracce sono ancora visibili sulle pareti sia della zona aperta che chiusa. Infine, l'apertura della cisterna verso ovest, dove nella stagione 2002 è stato collocato un grande cancello, è risultata essere uno sfondamento del muro operato in epoca recente. È chiaro, quindi, che il livello inferiore del complesso, sin dalla sua costruzione originaria, ha sempre funzionato come cisterna, molte.

Sarnıcın açığıta kalan duvarı. / Parete della cisterna. (2001)

Yapının Güney Kenarı. / Lato Sud del Complesso. (2001)

Sarnıcın kubbesi ve su kanalı. / Interno della cisterna, cupola in laterizio. (2002)

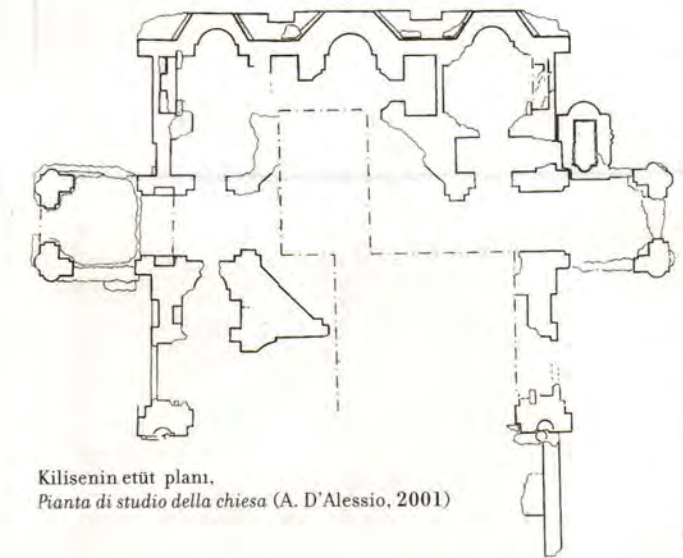

Sarnıcın kubbeli bölümüne girişi sağlayan açıklıklar.
Aperture tra la sala cupolata ed il lato ovest della cisterna. (2001)

esnada inşa edilmiş gibi gözükmemektedir.

2002 yazında yapılan araştırma çalışmaları, önceki dönemlerde cevapsız kalan bazı soruları derinleştirmeye yönelikti. Örneğin "Acaba kilisenin planı tam olarak ne idi?" veya "Zaman içerisinde ne gibi değişikliklere uğradı?" ayrıca "Sarnıcın boyutları tam olarak ne idi?" yahut "Sarnıç ne kadar su alabiliyordu?"... Bilimsel soruların yanısıra arkeolojik

bölgenin değerlendirilmesi ve korunmasına yönelik bir program da uygulamaya kondu. Koruma çalışmaları arasında kubbeli salona girişi kapatan iki kapının yerleştirilmesi de öngörülmüştü. Bu işlem, kubbeli salonu sarnıcın batı bölümüne bağlayan iki açıklıkta arkeolojik sondajlar yapılmasına ve sarnıcın tabanı seviyesine inilmesine fırsat verdi. Bu incelemenin sonunda sarnıcın işlevinin daha Bizans döneminde sona erdiği anlaşıldı. Bu büyük deponun yaklaşık 2700 metreküp su tutabildiği hesaplandı. Antik dünya standartlarında bu kesinlikle büyük bir ihtiyacı besleyecek olan, oldukça fazla bir miktardır. Bunların yanı sıra duvarlardaki kireç

Kilisenin etüt planı.
Pianta di studio della chiesa (A. D'Alessio, 2001)

birikmelerinin seviyesinden sarnıcın istiap haddinin dörtte birinden az su tuttuğu anlaşıldı. Üst bölümde kilisenin içinde yapılan iki sondaj orta apsisin bir bölümünü ve yer döşemesinin bir parçasını gün ışığına çıkarttı. Burada sözü edilen yer döşemesi bir opus sectile parçasıdır. Aralarında seramik parçalarla, Mısır 'porfir'i ve Yunan yeşili gibi malzemeler bulunan bir çok renkli mermer parçası dairesel bir motif oluşturuyor. Bu eserin yapıış stili ve arkeolojik

tanımlanması şu anda zor görünüyorsa, bu zor görünümüne rağmen dini açıdan oldukça önemli ve kutsal bir yerle karşı karşıyayız. Bu "kutsal emanet bölmesi" nin inşaa tarihi ise yaklaşık 12. yy. gibi.

Sonuç olarak, bu yapının kullanımı süresince iki yaşam evresi olmuş. İlk evre, sarnıç, kilise ve çevre duvarlarının inşaatının gerek mimari, gerekse dekoratif özelliklerine dayanarak tarihlenenebileceği dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısına işaret ediyor. İkinci evre ise, kiliseye "kutsal emanet bölmesi" nin eklendiği 12. yy. ve aynı zaman da yeni yer döşemesi olan opus sectile'nin de inşa edildiği bir yaşam evresi. Seramik buluntuların çoğunluğu bu dönemi tarihlüyor. Terk edilme ve yağmalanma dönemi ise 12. yy. sonu ve 13. yy. başına işaret ediyor.

"Sarayı mı? Manastır mı?": 1995'te başlanan ve 2001-2002'de devam eden araştırmalar, açıkça, bu yapının Bryas Sarayı olarak tanımlanmasıyla ilgili kuşku doğurdu. Bölgenin odak noktası olabilecek bir yere inşaa edilmiş bir büyük kilise, sarayın ek binalarının bulunamaması, eldeki kanıtlar. Araştırmaların bu safhasında yapının Satyros Manastırı olarak tanımlanmasını daha akla yatkın kılıyor. Sadece daha ilerideki araştırma aşamaları, Bizans İmparatorluğu'nun başkentinin tarihi ile ilgili bu derin soruya bir cevap bulabilir.

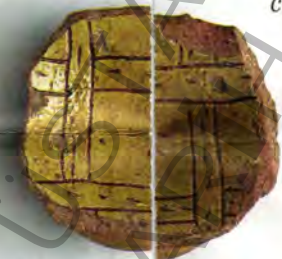
Niye Küçükyalı'da bir 'arkeolojik park'? Bu önemli anıtın korunması projenin önceliklerinden biri. Bu amaçla bu anıtsal değerli kalıntılar zaman içerisinde bir yeşil kuşakla çevrelenecek. Böylelikle tarihi kalıntılardan doğan -ruh-, çevresinde ve içinde gerçekleştirilecek kültürel etkinliklerden gelecek -kalp-, bir park oluşturacak. Umarız ki şimdiye kadar yapılan koruma kapıları, yeşil alanlar, tanıtım panoları gibi projeler, yakında bizi anadolu yakasının ilk 'arkeolojik park'ına götürecektir. Bu yolda, devamı gelecek adımlardan ilki olur.

Grifonlu mermer kabartma, XII. yy.
Lastra di Marmo Con Grifone, XII secolo.
(2001)

Mermer Korniş, IX-X. yy.
Cornice di Marmo, IX/X secolo.
(2002)

Sırlı çanak parçası, X-XI. yy.
Frammento di Ceramica invetriata, X-XI secolo.
(2001)

Mozaik parçaları.
Tessere Musive e Frammento di Mosaico.
(2001)

perio di in cui è stato costruito il monastero di Satyros. La cisterna e la chiesa sono state costruite simultaneamente, anzi l'intero complesso sembra realizzato in un unico momento.

I lavori di ricerca svolti nel corso dell'estate 2002 hanno cercato di approfondire alcuni dei quesiti sollevati nel corso della campagna precedente. Per esempio, quale era esattamente la pianta della chiesa e, soprattutto, le sue fasi cronologiche, ma anche le dimensioni della cisterna ovvero quanta acqua vi poteva essere contenuta. La missione archeologica ha, contestualmente alle attività di carattere scientifico,

iniziato a realizzare un programma di conservazione e valorizzazione dell'area archeologica. Tra gli interventi di conservazione era prevista l'installazione di due porte a chiudere l'accesso alla sala cupolata. E' stato quindi possibile eseguire due sondaggi archeologici in corrispondenza delle aperture e di rinvenire il livello pavimentale della cisterna, ma

soprattutto di stabilire che la stessa ha cessato di funzionare in quanto tale già in epoca bizantina. Inoltre, è stato possibile stabilire che questo grande deposito poteva arrivare a contenere 2700 metri cubi di acqua ed oltre. Per gli standard del mondo antico si tratta di una notevole quantità, che doveva essere stata calcolata per servire una comunità numerosa che intorno a questo complesso gravitava.

Sappiamo poi, dai depositi calcarei individuati sulle pareti della cisterna, che il livello pressochè costante di acqua era ben inferiore, meno di un quatto, rispetto al suo tutto pieno.

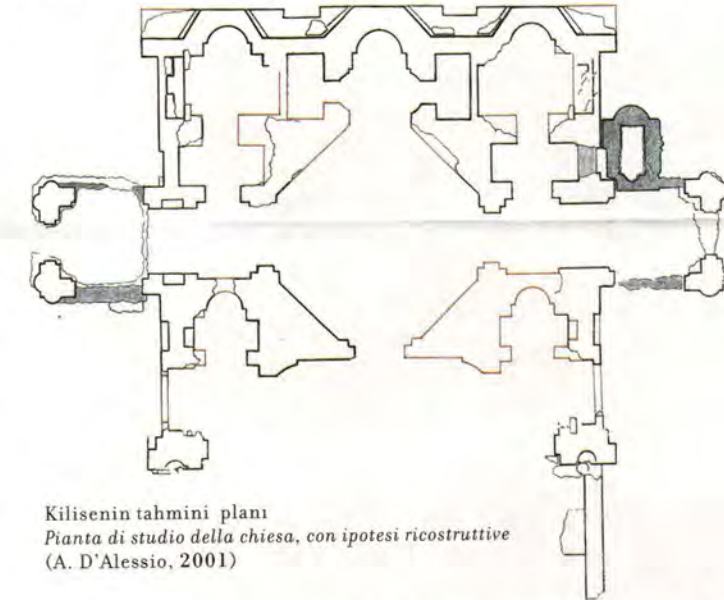
Nella parte superiore, ovvero all'interno della chiesa, due sondaggi hanno messo in luce una parte dell'abside centrale e della sua pavimentazione. Si tratta di un lacerto di opus sectile: una serie di frammenti di marmi colorati quali il porfido proveniente dall'Egitto, il verde di Tessaglia insieme a piccoli inserti di ceramica formano un motivo circolare. Dati di carattere stilistico, insieme a considerazioni archeologiche, fanno datare questa interessante testimonianza artistica intorno al XII secolo.

Un secondo on sondaggio ha consentito di indagare piccolo ambiente a pianta rettangolare, aggiunto dopo la costruzione della chiesa sul suo lato sud. I due complessi erano collegati per il tramite di una

quale viene realizzata la "cappella reliquiaria" ma anche la nuova pavimentazione nell'abside della chiesa, che raggiunge un picco intorno al XII secolo. Molto del materiale ceramico rinvenuto è databile a questo periodo. La fase di abbandono e forse di spoliazione dell'area è avvenuta tra la fine del XII-inizi del XIII secolo.

Palazzo o monastero: Le ricerche iniziate nel 1995 e proseguite nel 2001 e 2002 hanno messo in dubbio l'identificazione di questo complesso con il palazzo di Bryas. Una grande chiesa costruita in quello che appare essere il punto focale dell'area antica precedentemente identificato con un palazzo, l'impossibilità di identificare strutture palatine e la datazione di quanto rinvenuto che non può essere anticipata alla prima metà del IX secolo. Allo stato attuale delle ricerche appare più convincente l'identificazione di questo complesso con il monastero di Satyros che, come ricordiamo, doveva trovarsi vicino alla residenza palatina. Solo ulteriori ricerche potranno cercare di chiarire definitivamente uno dei quesiti più avvincenti nella storia della vita della capitale bizantina.

Perché un parco archeologico a Küçükyalı: La salvaguardia di questo significativo monumento è una

Kilisenin tahmini planı.
Pianta di studio della chiesa, con ipotesi ricostruttive (A. D'Alessio, 2001)

delle priorità del progetto. Al tal fine i resti monumentali verranno progressivamente chiusi da una cintura verde -un parco, per l'appunto- la cui anima storica sarà rappresentata dagli antichi resti, mentre la vita -il cuore- del parco saranno le attività culturali che intorno e dentro di esso si svolgeranno. Quanto realizzato sino ad ora, gli spazi verdi, le porte di protezione, i pannelli illustrativi, la pulizia non sono altro che il primo piccolo passo di un percorso che, speriamo, ci porterà presto alla inaugurazione del primo parco archeologico nella parte asiatica della città di Istanbul.

"Gel! Anadolu yakasına Küçükyalı'ya gidelim. Sana büyük bir yapının harabelerini göstermek istiyorum."
"Vieni, vieni andiamo nella parte asiatica di Istanbul: ti voglio far vedere le rovine di un grande monumento"